

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ
ТА АУДИТУ**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

СІТАЙЛО ВІТА МИКОЛАЇВНА

УДК:657.1.351

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ПРОДУКЦІЇ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

В.М. Сітайло

Науковий керівник
Савченко Наталія Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2020

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету

Рецензент: _____
(місце роботи, посада, підпис і прізвище та ініціали)

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

Голова комісії _____
(підпис) _____
(прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту № __ від _____ року.

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
д.е.н., проф. Мороз Ю.Ю. _____
(підпис)

« __ » _____ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студентка _____ Сітайло В.М. захистила кваліфікаційну
(прізвище та ініціали)
робота з оцінкою за шкалою ECTS _____, сума балів _____ за національною шкалою з оцінкою _____

Секретар ЕК _____
(підпис) _____
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сітайло В.М. Облік і контроль продукції сільськогосподарського виробництва

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет, Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2020.

В кваліфікаційній роботі проведено ознайомлення із теоретико-методологічними основами обліку і контролю продукції сільськогосподарського виробництва. Розглянуто економічний зміст категорії «готова продукція», вивчено порядок її оцінки, проведений огляд нормативно-правового забезпечення обліку продукції сільськогосподарського виробництва та визначено основні його проблемні питання.

Розглянуто вплив галузевих особливостей сільського господарства на порядок формування готової продукції. Проведено дослідження стану обліку продукції сільськогосподарського виробництва, а саме: наведений перелік первинних документів для оприбуткування та руху готової продукції, охарактеризовано аналітичний розріз ведення обліку та порядок відображення господарських операцій в досліджуваному підприємстві. Проведени аналіз динаміки та структури витрат виробництва сільськогосподарської продукції. Проведене ознайомлення із механізмом контролю продукції сільськогосподарської продукції.

Для удосконалення порядку ведення складського господарства в СТОВ «Поліський край» запропоновано автоматизувати процес обліку продукції сільськогосподарського виробництва на базі використання програми 1 С для сільського господарства. Запровадження системи внутрішнього контролю на основі використання ризик-орієнтованого підходу дасть змогу швидко та доказово отримувати дані про стан зберігання продукції сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: сільське господарство, готова продукція, рослинництво, складське господарство, інвентаризація, внутрішній контроль, оцінка, ризик-орієнтований підхід

ABSTRACT

Sitaylo V.M. Accounting and control of agricultural products

Qualification work for obtaining a scientific master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. - Polissya National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2020.

In the qualification work the acquaintance with theoretical and methodological bases of the account and control of production of agricultural production is carried out. The economic content of the category "finished products" is considered, the order of its estimation is studied, the review of normative-legal maintenance of the account of production of agricultural production is carried out and its basic problem questions are defined.

The influence of sectoral features of agriculture on the order of formation of finished products is considered. A study of the state of accounting for agricultural products, namely: a list of primary documents for accounting and movement of finished products, characterized the analytical section of accounting and the order of reflection of business transactions in the studied enterprise. The analysis of dynamics and structure of expenses of production of agricultural products is carried out. Acquaintance with the mechanism of control of production of agricultural products is carried out.

To improve the procedure of warehousing in STOV "Polissya Krai" it is proposed to automate the process of accounting for agricultural products on the basis of the use of the program 1 C for agriculture. The introduction of an internal control system based on the use of risk-oriented approach will allow to quickly and evidence-based data on the state of storage of agricultural products.

Keywords: agriculture, finished products, crop production, warehousing, inventory, internal control, evaluation, risk-oriented approach

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи обліку і контролю продукції сільськогосподарського виробництва	10
1.1 Продукція сільськогосподарського виробництва як основа продовольчої незалежності України	10
1.2 Обліково-контрольні аспекти формування продукції сільськогосподарського виробництва	15
Висновки до 1 розділу	22
Розділ 2. Діагностика стану обліково-контрольного забезпечення процесу управління рухом продукції сільськогосподарського виробництва	24
2.1 Характеристика і класифікація продукції сільськогосподарського виробництва	24
2.2 Облік продукції сільськогосподарського виробництва	29
2.3 Організація системи контролю за оприбуткуванням, зберіганням та вибуттям готової продукції сільськогосподарського виробництва	34
Висновки до 2 розділу	40
Розділ 3. Удосконалення систем обліку і контролю продукції сільськогосподарського виробництва відповідно до потреб управління	41
3.1 Напрями удосконалення організації та методології ведення обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва	41
3.2 Ризик-орієнтований підхід при організації внутрішнього контролю продукції сільськогосподарського виробництва	46
Висновки до 3 розділу	49
Висновки і пропозиції	51
Список використаної літератури	54
Додатки	61

ВСТУП

Актуальність теми. Основою формування фінансового результату сільськогосподарського підприємства є дані, що формуються в системах обліку та контролю. В залежності від того, які види діяльності підприємство буде здійснювати, буде залежати і рівень його рентабельності. В зв'язку з цим перед системою обліку постає головне завдання, яке полягає у забезпеченні організації належного рівня ведення обліку сільськогосподарської продукції, забезпечення її збереження із здійснення контролю за її надходженням та рухом, а також оперативне управління господарськими процесами починаючи від її виробництва до моменту реалізації.

Теоретичними та практичними аспектами обліку надходження, руху та вибуття готової продукції сільськогосподарського виробництва займалися провідні українські вчені, серед яких: Т.М. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, О.А. Боярова, В. А. Вороніна, О.М. Ганяйло, С. Ф. Голов, Б.І. Валуєв, Н.І. Дорош, В.Г. Жила, Л.К. Сук, П.Л. Сук, Н.М. Ткаченко, Л.С. Шаткіська, М.Г. Чумаченко та ін. Наукові праці вчених присвячені загальним питанням обліку сільськогосподарської продукції. Відсутні системні дослідження в частині запровадження в облікову практику інноваційних технологій, які сприятимуть підвищенню аналітичності ведення обліку, оперативності одержання облікових даних та посилення контрольованості наявності та руху продукції сільськогосподарського виробництва.

Також більше уваги слід приділити впливу порядку організації обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва та порядок формування фінансового результату від її реалізації із врахуванням специфічних галузевих її особливостей. Окремі облікові положення вимагають врахування переваг облікової політики на міжнародному рівні. Тому виникає необхідність переосмислення підходів до ведення обліку та здійснення контролю за наявністю та рухом сільськогосподарської продукції

у вітчизняних підприємствах. Доцільним є переосмислення практичного досвіду обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва у відповідності до вимог управління. це обумовлює актуальність роботи.

Мета і завдання дослідження. *Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретико-методологічних та практичних аспектів обліку і контролю готової продукції в сільськогосподарських підприємствах, а також надання рекомендацій по удосконаленню обліку та контролю готової продукції із урахуванням специфіки технологічного процесу виробництва. Відповідно до мети, в кваліфікаційній роботі були поставлені завдання:*

- ознайомитись із теоретико-методологічними основами обліку і контролю продукції сільськогосподарського виробництва;
- вивчити вплив технологічних особливостей сільськогосподарського виробництва на організацію системи обліку та контролю готової продукції;
- провести діагностику стану обліково-контрольного забезпечення процесу управління рухом продукції сільськогосподарського виробництва;
- визначити напрямки удосконалення облікового процесу надходження та руху готової продукції сільськогосподарського виробництва на основі використання сучасних досягнень облікової науки;
- розглянути сучасні методи контролю за наявністю та рухом готової продукції сільськогосподарського виробництва.

Об'єктом дослідження є процес обліку і контролю готової продукції сільськогосподарського виробництва на прикладі СТОВ «Поліський край» Ємільчинського району Житомирської області. Предметом дослідження є теоретико-методичні питання та практичні проблеми обліку та контролю сільськогосподарської продукції.

Методи дослідження. При написанні роботи використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: метою групування (при ознайомленні із складом та класифікацією готової

продукції, порядком оцінки готової продукції); причинно-наслідкового зв'язку (при вивченні технологічних особливостей технологічного процесу вирощування сільськогосподарської продукції, впливу їх по порядок організації та ведення бухгалтерського обліку її наявності та руху), метод економіко-статистичного аналізу при дослідженні структури виробництва сільськогосподарської продукції в Україні, табличний та графічний методи (при аналізі структури готової продукції для наочної ілюстрації в досліджуваному сільськогосподарському підприємстві); аналітичне групування (при характеристиці особливостей програмного забезпечення для потреб автоматизації складського господарства сільськогосподарського підприємства, виокремлення їх переваг та недоліків).

Основні джерела інформації. Інформаційною основою кваліфікаційної роботи виступили: нормативно-правова база, що регулює порядок ведення обліку продукції сільськогосподарського виробництва. А саме: Закони України, НПСБО, методичні рекомендації, інструкції та інші нормативні документи. Також основою роботи виступили праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених за обраною темою кваліфікаційної роботи, дані періодичних видань, статистичні дані, облікова інформація СТОВ «Поліський край», а саме: первинні документи, дані синтетичного та аналітичного обліку по процесу виробництва, річна фінансова звітність та показники внутрішньої управлінської звітності.

Практичне значення дослідження полягає в подальшому вивченні, розвитку та удосконаленні теоретико-методологічних та практичних основ обліку та контролю готової продукції на прикладі сільськогосподарського підприємства. Використання в обліково-контрольній практиці виокремлених шляхів удосконалення обліку та контролю наявності та руху продукції сільськогосподарського виробництва дасть змогу забезпечити належний рівень її зберігання, ефективність прийняття рішень щодо можливої її реалізації, сприятиме поглибленню аналітичності облікових даних,

підвищить оперативність та релевантність проведення аналітичних досліджень.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

1.1 Продукція сільськогосподарського виробництва як основа продовольчої незалежності України

Виробництво сільськогосподарської продукції в Україні є пріоритетним напрямком розвитку вітчизняної економіки. Адже близько 25% світового обсягу чорноземів розміщено на території України. Слід зазначити, що на виробництво сільськогосподарської продукції впливає ряд галузевих особливостей, які представлено на рис. 1.1:

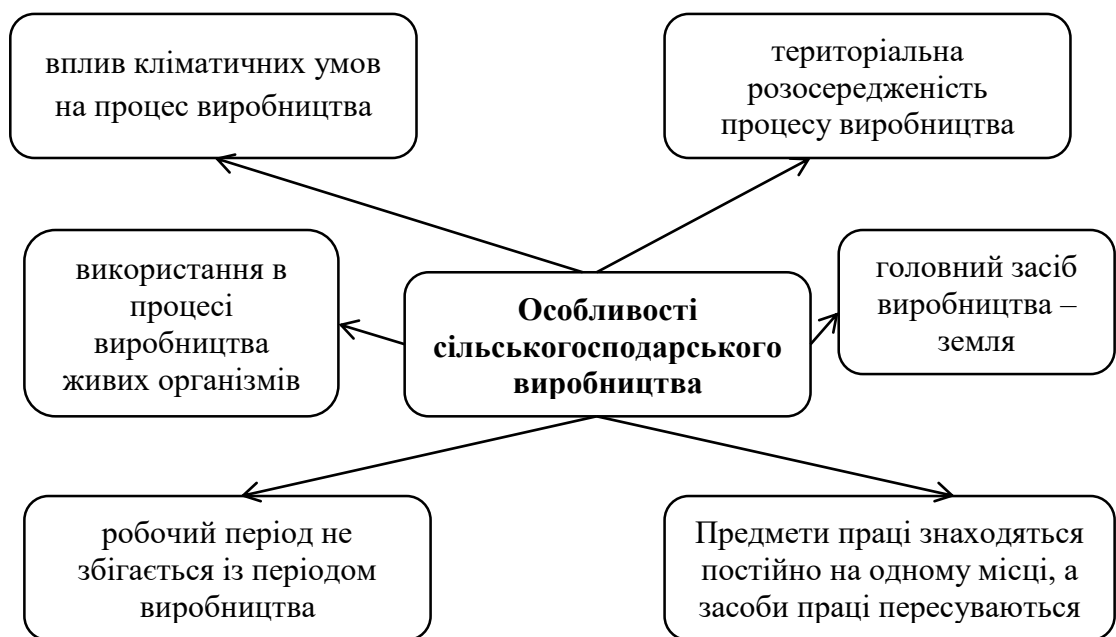

Рис. 1.1 Галузеві особливості виробництва сільськогосподарської продукції

Таким чином, галузеві особливості сільськогосподарського виробництва пов'язані із природно-кліматичними умовами, економічними факторами, що визначають в сукупності виробничий потенціал сільськогосподарського підприємства.

Розвиток виробництва сільськогосподарської продукції сьогодні зазначає певних складнощів через одночасний вплив як внутрішніх, так зовнішніх факторів на господарську діяльність підприємств. Так, в 2020 році спостерігається скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції на 18,7 % порівняно із неаналогічними показниками попереднього звітного року. Причинами такого скорочення слугували: низька врожайність через несприятливі кліматичні умови, велика затратність виробництва продукції тваринництва, зменшення попиту на сільськогосподарську продукцію через падіння купівельної спроможності населення, що спричинила епідемія Covid-19.

Структура та обсяг виробництва сільськогосподарської продукції за статистичними даними наведено в таблиці 1.1:

За допомогою рис. 1.2 проілюструємо динаміку виробництва сільськогосподарської продукції за 2018-2020 роки:

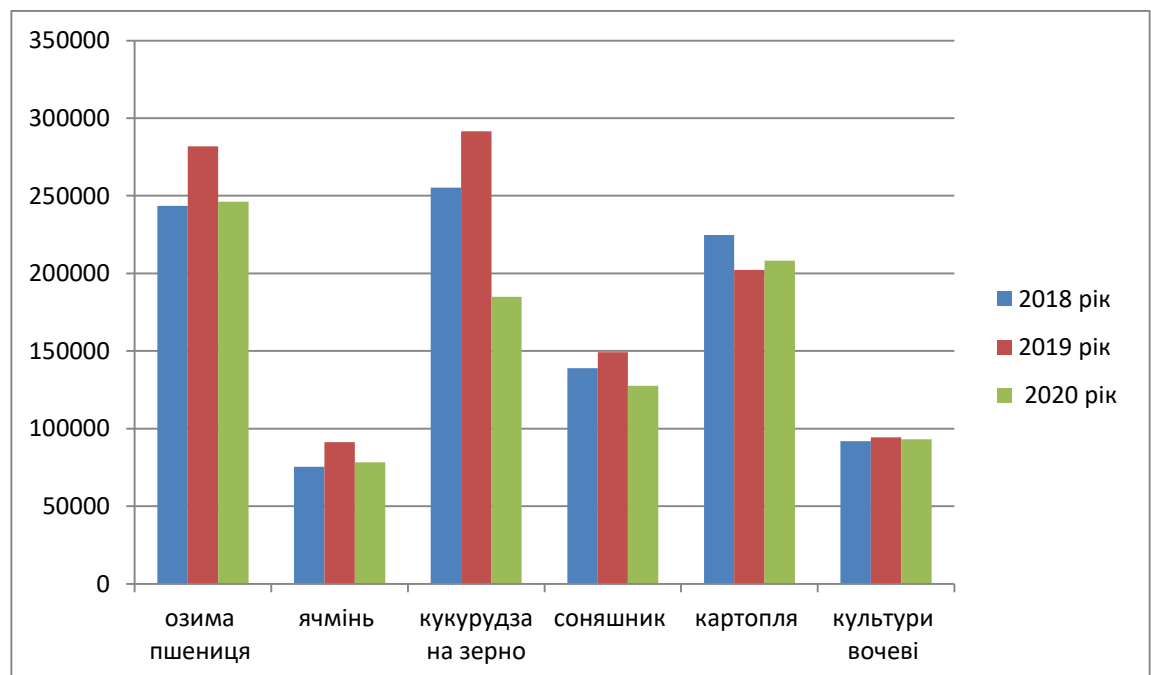

Рис. 1.2 Динамік виробництва сільськогосподарської продукції в Україні за 2018-2020 роки*

* за даними сайту http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm

Таблиця 1.1

Структура виробництва сільськогосподарської продукції в Україні станом на 1 листопада 2020 року*

Вид сільськогосподарської продукції	Зібрана площа		Обсяг виробництва (валовий збір)		Урожайність, з 1 га зібраної площі	
	га	у % до 1 листопада 2019р.	га	у % до 1 листопада 2019р.	га	у % до 1 листопада 2019р.
<i>Господарства усіх категорій</i>						
Культури зернові та зернобобові	527457	84,4	33080968	82,7	62,7	98,0
в т.ч.						
пшениця	157888	87,4	7586293	87,8	48,0	100,2
ячмінь	25002	87,8	1092654	93,2	43,7	106,1
кукурудза на зерно	273929	77,0	22403780	77,4	81,8	100,6
Буряк цукровий фабричний	4942	106,0	1913303	93,0	387,2	87,7
Соняшник	227287	113,5	6716981	108,4	29,6	95,8
Ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	26233	80,7	826807	98,5	31,5	122,1
Соя	46086	54,4	992585	54,6	21,5	100,0
Картопля	75057	100,9	12467819	104,6	166,1	103,7
Культури овочеві відкритого ґрунту	11605	100,4	2153437	110,7	185,6	110,3
Культури плодові та ягідні	х	х	2116952	151,3	х	х

* за даними сайту http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm

Коливання виробництва продукції проілюстровані за допомогою рис. 1.2 говорять про те, що відбуваються зміни і їх розмірах на 1 населення. Оцінюючи виробничий потенціал аграрного сектору слід відмітити, що його можливості та потужності використовуються не в повній мірі. На сьогодні аграрним сектором України забезпечується близько 50 % від потреби населення, займає друге місце в товарній структурі експорту.

Сьогодні фінансова підтримка сільського господарства здійснюється переважно через комплекс програм, метою яких є підвищення ефективності виробництва та забезпечення прибутку виробникам сільськогосподарської продукції. Державою розроблено програму, яка спрямована на розвиток сільського господарства в Україні [16].

Представлена стратегія розвитку сільського господарства зорієнтована на поступове, ціле направлене проведення реформ, які необхідно проводити на запит бізнесу та споживачів.

Ця програма визначає розвиток сільського господарства і сільських територій на довгострокову перспективу, надає базу для стабільної і прозорої правової системи, яка спрямована на поліпшення ділового клімату, протидію корупції і стимулювання інвестицій у модернізацію аграрного сектору економіки. Вона також надає підґрунтя для проведення інституціональної реформи, необхідної для ефективного контролю і реалізації означених заходів [16].

Для забезпечення стабільності розвитку вітчизняної економіки, основою якої є виробництво сільськогосподарської продукції необхідним є недопущення зниження рівня виробництва із подальшим його нарощуванням. Це дасть змогу дотримуватися світових норм споживання продуктів харчування з розрахунку на одну особу, забезпечить формування позитивного балансу експорту продукції, сформує необхідний обсяг сировинної бази для переробної галузі, сприятиме економічній та фінансовій стабілізації економіки України в цілому.

Виробникам сільськогосподарської продукції, для досягнення поставлених цілей, необхідно перш за все звернути увагу на:

- ретельне вивчення попиту і пропозиції на ринку сільськогосподарської продукції;
- використання методологічного інструментарію прогнозування продуктових запитів споживачів сільськогосподарської продукції;
- проведення перманентного моніторингу цін на основні виробничі запаси, що використовуються в процесі виробництва сільськогосподарської продукції, особливо тих вартість яких залежить від курсу валют, індексу інфляції та інших макроекономічних показників;
- можливість запровадження вирощування нових видів продукції із врахуванням кліматичних змін, що спостерігаються останнім десятиліттям;
- досягнення науково-технічного прогресу, впровадження інноваційних технологій, використання сучасної техніки;
- пошук резервів підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції.

Таким чином, виробництво сільськогосподарської продукції в майбутньому може зіграти вирішальну роль у фінансовій стабілізації вітчизняної економіки та виступити головним об'єктом в експортних операціях. Адже для цього є всі передумови: великі масштаби сільськогосподарського землекористування та якісні ґрунти. Проте є певні проблеми, що гальмують розвиток виробництва сільськогосподарської продукції. До таких проблем можна віднести: нераціональне використання матеріальних та трудових ресурсів, земельного фонду, що в кінцевому підсумку виробництво робить неприбутковим; недостатній рівень держаної підтримки виробництва сільськогосподарської продукції, особливо це стосується виробництва продукції тваринництва. Адже, ці галузі в економічно розвинених країнах дотаційні, товаровиробники одержують субсидії, грошову підтримку. Тому, для акумуляції резервів аграрної сфери

необхідно шукати шляхи підтримки товаровиробників, що спеціалізуються на виробництві сільськогосподарської продукції.

Таким чином, перспективна аграрна галузь не в змозі забезпечити окремими видами продуктів харчування населення України в повній мірі, спостерігається імпорт сільськогосподарської продукції.

1.2 Обліково-контрольні аспекти формування продукції сільськогосподарського виробництва

Сільськогосподарське підприємство, використовуючи засоби та предмети праці за допомогою трудового персоналу створює матеріальні блага, що матеріалізується у вигляді продукції сільськогосподарського виробництва. Для забезпечення безперервності здійснення процесу виробництва, кожне підприємство повинно мати визначену кількість виробничих запасів та засобів виробництва, що відповідають вимогам технологічного процесу та якісним характеристикам майбутнього готового виробу. Для аграрних підприємств такими виробничими запасами є: насіння та садковий матеріал, органічні та мінеральні добрива, паливо-мастильні матеріали, корми та засоби захисту рослин і тварин, запасні частини. До засобів виробництва можна віднести: земельні ділянки, трактори і машини, обладнання ферм, приміщення та ін. При використанні вищеперерахованих предметів і засобів праці формуються витрати виробництва, які в подальшому, переходять у продукцію сільськогосподарського виробництва.

В економічній літературі по різному трактують поняття готової продукції (таб 1.2).

Таким чином, під готовою продукцією слід розуміти продукт (роботу, послугу), виробництво якої в базовому підприємстві повністю завершено, вона відповідає стандартним характеристикам, що ставляться до продукції та знаходиться на місці її постійного зберігання до моменту реалізації чи використання.

Таблиця 1.2

Визначення дефініції «готова продукція»

№	Джерело	Визначення автора
1	Гончарова Т. В. Облік продукції, робіт, послуг та їх реалізація. URL: http://www.kpi.kharkov.ua/archiv_e/.pdf	Готова продукція - це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), відповідає технічним умовам і стандартам не вимагає подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад [12].
2	Глібко В. М., Бушан О. П. Судова бухгалтерія : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 224 с.	готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості. Крім випуску речової продукції, підприємство може виконувати роботи для інших підприємств або надавати послуги. На відміну від тієї, яка в обліку зазначається як готова продукція, цей вид продукції називають «виконані роботи і послуги». Отже, продукція підприємства складається з готової продукції та виконаних робіт і послуг [10, с. 96]
3	Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Каравела, 2012. 624 с	готова продукція – це продукція, яка завершена виробництвом, укомплектована, відповідає вимогам стандартів і технічних умов, має документ, що засвідчує її якість та призначена для збуту за межі підприємства [55, с. 224].
4	Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2015. 1080 с.	розглядає готову продукцію як матеріальний результат виробничої діяльності підприємства. Крім випуску речовинної продукції (машин, взуття, одягу, хліба, цукерок тощо), підприємство може виконувати певні роботи для інших підприємств або надавати їм послуги. Наприклад, перевезення вантажів своїм транспортом для інших підприємств, ремонтні роботи, будівництво та інше [56, с. 357].
5	Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2013. 568 с	готова продукція – це запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками й відповідають технічним умовам і стандартам [59, с. 225].

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» [44], готова продукція належить до запасів. Виробничі запаси посідають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності і визначенні результатів господарської діяльності та при висвітленні інформації про фінансовий стан. Запаси відносять до складу оборотних

активів, оскільки можуть бути перетворені на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу [43].

Для того щоб відокремлювати готову продукцію від інших об'єктів обліку доцільним є виділення її загальних характеристик (рис.1.3):

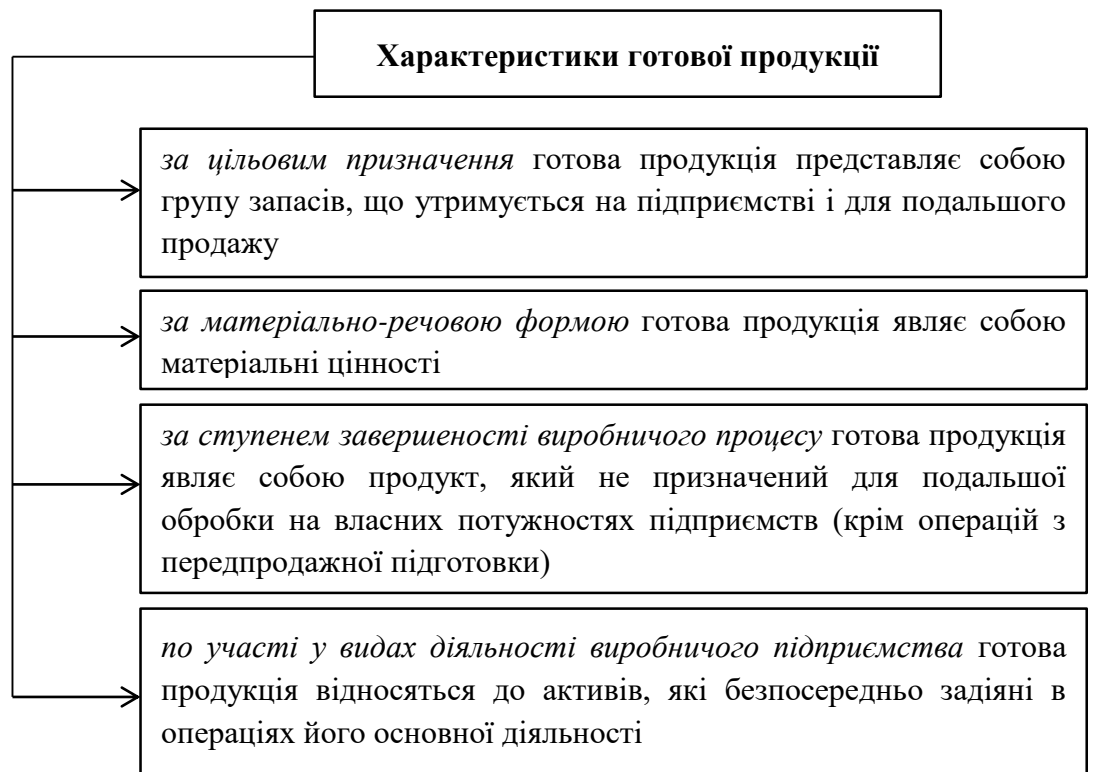

Рис.1.3 Загальні характеристики готової продукції

Відповідно до п.п. 14.1.234 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України [39] від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями сільськогосподарська продукція (сільськогосподарські товари) – це продукція/товари, що підпадають під визначення груп 1 – 24 Українського класифікатора товарів зовнішньоекономічної діяльності, якщо при цьому такі товари (продукція) вирощуються, відгодовуються, виловлюються, збираються, виготовляються, виробляються, переробляються безпосередньо виробником цих товарів (продукції), а також продукти обробки та переробки цих товарів (продукції), якщо вони були придбані або вироблені на власних або орендованих потужностях (площах) для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання.

Під терміном, що наведено у П(С)БО 30 "Біологічні активи" [45], затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 18.11.05 № 790, сільськогосподарська продукція розуміють актив, одержаний у результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішнього споживання.

Відповідно у Українського класифікатору товарів зовнішньоекономічної діяльності до сільськогосподарської продукції можна віднести:

Таблиця 1.3

Склад сільськогосподарської продукції відповідно до УКТ ЗЕД*

№	Група	Назва групи
1	01-05	Живі тварини та продукти тваринного походження
2	06-14	Продукти рослинного походження
3	15	Жири та олії, як рослинного, так і тваринного походження
4	16-24	Готові харчові продукти, тютюн та його замітники та ін.

*<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18>

Сільськогосподарська продукція проходить декілька етапів від моменту її створення до моменту вибуття із підприємства:

Рис. 1.4 Етапи руху сільськогосподарської продукції від оприбуткування з виробництва до одержання грошових коштів

При веденні обліку готової продукції можуть використовуватися різні вимірники. Для обліку сільськогосподарської продукції це можуть бути: кількісні показники: тони, літри, центнери та ін., а також використовуватися якісні характеристики продукції. Наприклад, жирність молока, вологість зерна, його засміченість, цукристість буряку. Проте в будь-якому випадку необхідною є оцінка сільськогосподарської продукції у вартісному показнику.

Класифікація продукції сільськогосподарського виробництва за цільовим призначенням та господарською цінністю наведена у додатку А. окрім того продукцію сільськогосподарського виробництва можна класифікувати:

Рис. 1.5 Класифікація готової продукції за її характером [41]

Порядок первісного визнання сільськогосподарської продукції наведено у додатку Б. Первісне визнання продукції сільськогосподарського виробництва має відбуватися у тому звітному періоді, коли вона була одержана. Зазвичай, продукція сільськогосподарського виробництва оцінюється за фактичними витратами понесеними на її виробництво. Це стає можливим лише за умови накопичення всіх видів витрат та проведення калькуляційних розрахунків. Проте, в сільськогосподарському виробництві, зокрема в рослинництві технологічний період вирощування

сільськогосподарської продукції розтягнутий в часі. Тому на протязі періоду виробництва готова продукція може оцінюватися за плановою собівартістю, яка після завершення процесу виробництва порівнюється із фактичною з обов'язковим обліком відхилень. Собівартість реалізованої продукції складається з наступних витрат.

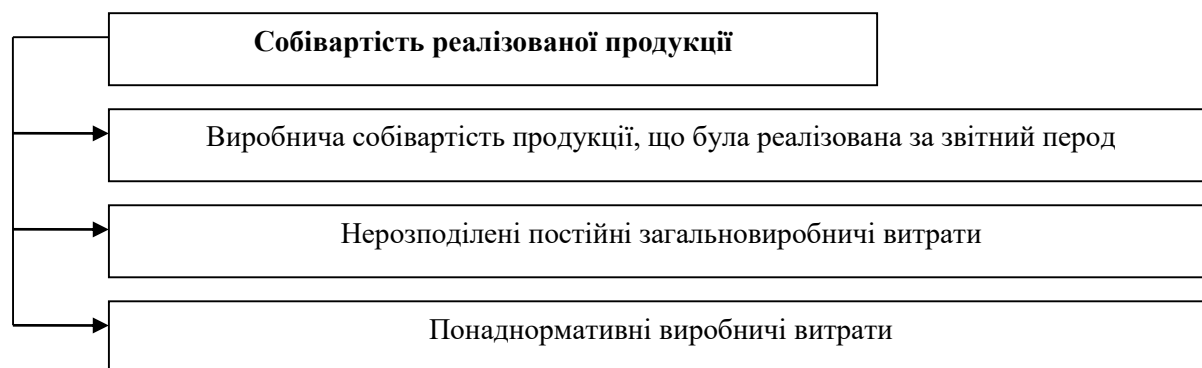

Рис. 1.6 Склад собівартості реалізованої готової продукції [50]

Рис. 1.7 Склад витрат виробничої собівартості готової продукції [23]

Так як правильна організація та подальше ведення бухгалтерського обліку сільськогосподарської продукції має ґрунтуватися на чинній нормативно-правовій базі, наведемо перелік нормативно-правових актів, що регулюють порядок ведення цієї ділянки в додатку В. В розглянутих нормативних документах відображено основні положення, що стосуються обліку сільськогосподарської продукції. Проте основними нормативно-правовими актами слід вважати ПСБО 9 [44] та ПСБО 30 [45]. Вони визначають порядок визнання та оцінки готової продукції та відображення її вартості у звітних формах.

Таким чином, оцінка вітчизняного правового забезпечення організації облікового процесу щодо руху продукції дає змогу стверджувати, що нормативно-правова база в частині відображення в обліку наявності та руху готової продукції сільськогосподарського виробництва у суб'єктах господарювання в основному відповідає потребам підприємств.

Розглянемо показники наявності готової продукції сільськогосподарського виробництва в підприємствах Житомирської області.

Таблиця 1.4

Показники наявності готової продукції сільськогосподарського виробництва в підприємствах Житомирської області

Рік	Виробничі запаси		Темп зростання, %	Тривалість обороту виробничих запасів, днів
	тис.грн.	До загальної вартості оборотних активів, %		
2016	17259000	53,1	-	550
2017	17574800	55,6	1,02	245
2018	23286500	50,5	1,32	348
2019	24568900	52,5	1,34	415

Джерело: Офіційний сайт комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua

Основним нормативно-правовим актом, що регулює організаційні основи обліку сільськогосподарської продукції є МСБО 41 «Сільське господарство». Цей стандарт застосовується до сільськогосподарської продукції, зібраної як урожай біологічних активів суб'єкта господарювання,

причому лише на час збирання врожаю. Після цього застосовується МСБО 2 “Запаси” [32]. Порівняльна характеристика ПСБО 9 та МСБО 2 наведено у додатку Г.

Таким чином, готова продукція являє собою господарський засіб, який можна класифікувати в розрізі виокремлених ознак та які, мають бути враховані при розробці окремих елементів облікової політики сільськогосподарського підприємства.

Висновки до 1 розділу

Розвиток виробництва сільськогосподарської продукції сьогодні зазначає певних складнощів через одночасний вплив як внутрішніх, так зовнішніх факторів на господарську діяльність підприємств. Так, в 2020 році спостерігається скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції на 18,7 % порівняно із неаналогічними показниками попереднього звітнього року. Причинами такого скорочення слугували: низька врожайність через несприятливі кліматичні умови, велика затратність виробництва продукції тваринництва, зменшення попиту на сільськогосподарську продукцію через падіння купівельної спроможності населення, що спричинила епідемія Covid-19.

Під готовою продукцією слід розуміти продукт, виробництво якої в базовому підприємстві повністю завершено, вона відповідає стандартним характеристикам, що ставляться до продукції та знаходиться на місці її постійного зберігання до моменту реалізації чи використання.

Первісне визнання продукції сільськогосподарського виробництва має відбуватися у тому звітному періоді, коли вона була одержана. Зазвичай, продукція сільськогосподарського виробництва оцінюється за фактичними витратами понесеними на її виробництво. Це стає можливим лише за умови накопичення всіх видів витрат та проведення калькуляційних розрахунків. Проте, в сільськогосподарському виробництві, зокрема в рослинництві

технологічний період вирощування сільськогосподарської продукції розтягнутий в часі. Тому на протязі періоду виробництва готова продукція може оцінюватися за плановою собівартістю, яка після завершення процесу виробництва порівнюється із фактичною з обов'язковим обліком відхилень.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СТАНУ ОБЛІКОВО- КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ РУХОМ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

2.1 Характеристика і класифікація продукції сільськогосподарського виробництва

СТОВ «Поліський край» розташоване в Ємільчинському районі Житомирської області. Підприємство є окремим суб'єктом господарювання, в якості юридичної особи, має власне майно, має право здійснювати від свого імені договірну діяльність, придбавати необоротні активи, нести зобов'язання та випішувати спірні питання у судових органах. СТОВ «Поліський край» створене з метою одержання позитивного фінансового результату, шляхом виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.

Підприємство здійснює свою діяльність на підставі Законів України «Про господарські товариства», «Про власність», Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, іншого чинного законодавства, у відповідності до якого розроблено статут [26]. Предметом діяльності підприємства є: здійснення виробництва сільськогосподарської продукції з елементами мисливства та супутнініх з цими видами діяльності послуг, переробка продукції, оптова та роздрібна торгівля та інші види діяльності записані в Статуті сільськогосподарського підприємства.

Характеристика СТОВ «Поліський край» за кодами економічної класифікації представлено на рис. 2.1.

Рис. 2.1 Характеристика СТОВ «Поліський край» за кодами економічної класифікації

Розглянемо балансові показники СТОВ «Поліський край» у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Характеристика активів і пасивів СТОВ «Поліський край» за 2017-2019 роки

Стаття	2017		2018		2019	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
АКТИВ						
1. Необоротні активи						
Основні засоби за залишковою вартістю	2501	32,8	2601	32,4	2306	26,9
Довгострокові біологічні активи	929	12,2	997	12,4	1031	12,0
2. Оборотні активи						
Запаси	2649	34,8	2714	33,8	3274	38,3
Виробничі запаси	2391	31,4	2483	30,9	2976	34,7
Незавершене виробництво	258	3,4	231	2,9	298	3,6
Поточні біологічні активи	1056	13,8	1229	15,3	1427	16,6
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	95	1,2	215	2,7	118	1,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	15	0,2	34	0,4	29	0,3
Інша поточна заборгованість	3	0,1	2	0,02	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	335	4,4	219	2,7	345	4,0
Інші оборотні активи	40	0,5	23	0,3	43	0,5
Баланс	7623	100,00	8034	100,00	8573	100,00
ПАСИВ						

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7
1. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	4006	52,5	4006	49,9	4006	46,7
Додатковий капітал	3059	40,1	3292	41,0	3489	40,7
Резервний капітал	20	0,3	20	0,2	20	0,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	158	2,1	372	4,6	708	8,3
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	120	1,6	120	1,5	120	1,4
3. Поточні зобов'язання і забезпечення						
за товари, роботи, послуги	30	0,4	18	0,2	6	0,1
розрахунками з бюджетом	7	0,1	7	0,1	8	0,1
розрахунками зі страхування	38	0,5	42	0,5	45	0,5
з внутрішніх розрахунків	1	-	1	-	1	-
розрахунками з оплати праці	109	1,4	100	1,2	106	1,2
Інші поточні зобов'язання	75	1,0	56	0,8	64	0,8
Баланс	7623	100,00	8034	100,00	8573	100,00

Як показують дані таблиці найбільшу питому вагу в структурі активів підприємства займають запаси. Так в 2017 році вона склала 34,8 %, а в 2019 році – 38,3 %. Запаси в свою чергу складаються пріоритетно із виробничих запасів. Керівництву підприємства потрібно звернути увагу на оптимальність розміру зберігання виробничих запасів на своїх складах. Адже зберігання зайвої кількості ТМЦ зменшує суму високоліквідних активів, запаси також протягом зберігання можуть погіршувати свої фізичні та якісні характеристики.

Що стосується пасивів, то позитивною тенденцією є збільшення питомої ваги нерозподіленого прибутку з 2,1 % в 2017 році до 8,3 % в 2019 році, тобто в 4 рази. Це свідчить про підвищення економічної ефективності діяльності підприємства за досліджуваний період.

Визначимо результати діяльності СТОВ «Поліський край» за допомогою таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Результати фінансової діяльності в СТОВ «Поліський край» за 2017 -
2019 роки, тис. грн.

Показники	Роки			Зміна 2019 р. до 2017 р+/-
	2017	2018	2019	
Чистий дохід від реалізації продукції	2916	3200	3950	+1034
Собівартість реалізованої продукції	2383	2412	2836	+453
Валовий прибуток	533	788	1114	+581
Інші операційні доходи	82	67	17	-65
Адміністративні витрати	310	311	340	+30
Інші операційні витрати	118	330	455	+337
Фінансові результати від операційної діяльності	187	214	336	+149
Фінансові результати від звичайної діяльності	187	214	336	+149
Чистий прибуток	187	214	336	+149

За досліджуваний період чистий дохід від реалізації продукції СТОВ «Поліський край» збільшився на 1034 тис. грн.. це відбулося за рахунок збільшення кількості продукції, що реалізує підприємство, а також зниження собівартості готової продукції. Це позитивно вплинуло на формування фінансових результатів діяльності підприємства. Так, чистий прибуток підприємства збільшився на 149 тис. грн. отже, діяльність СТОВ «Поліський край» можна оцінити позитивно.

Продукція сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» представлена лише продукцією рослинництва, а саме:

- озима пшениця,
- кукурудза на зерно,
- зернобобові культури сушені,
- ріпак озимий та ярий,
- соняшник.

Структура готової продукції сільськогосподарського виробництва СТОВ «Поліський край» за 2017-2019 роки наведено на рис. 2.2.

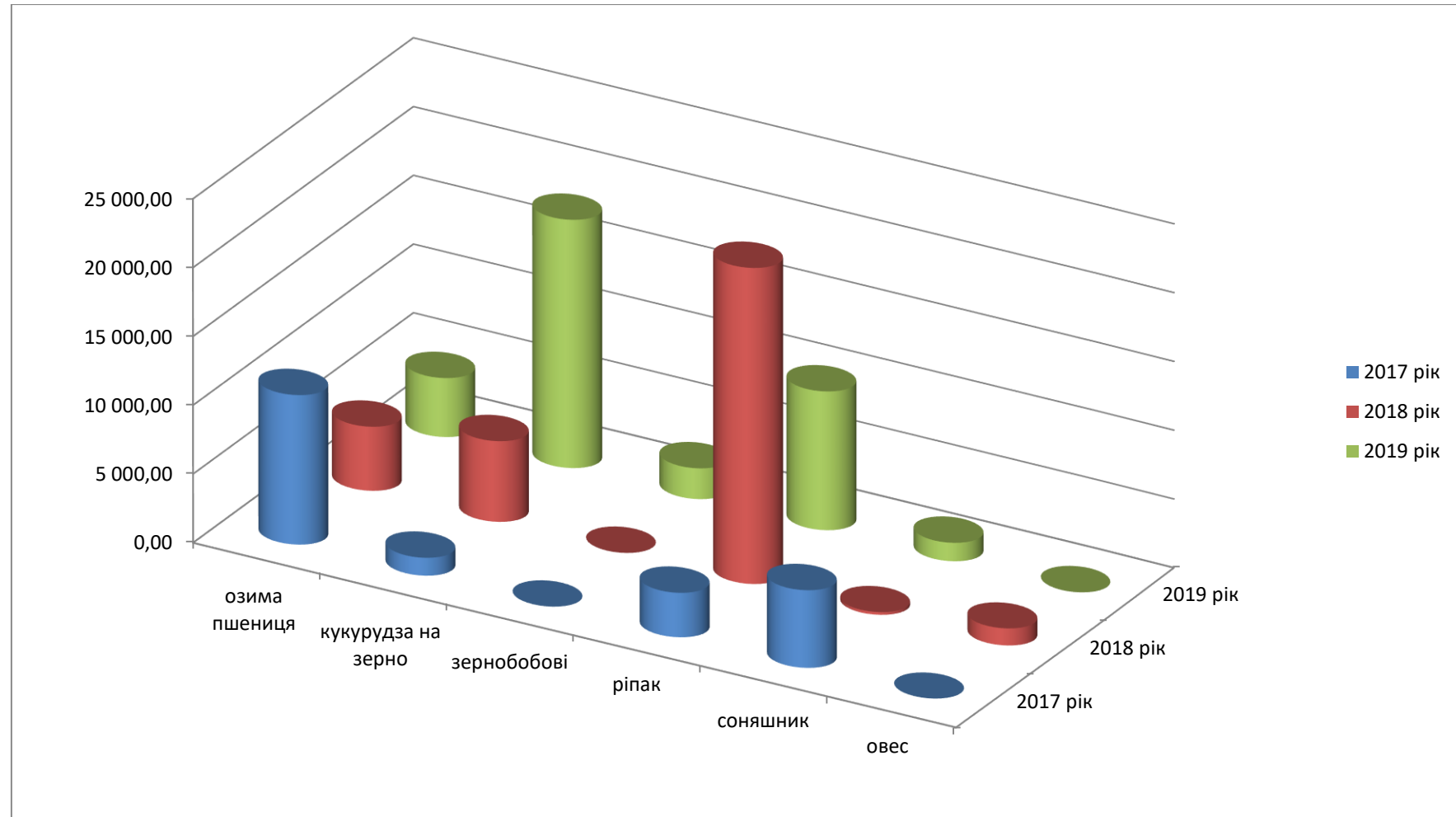

Рис. 2.2 Структура готової продукції сільськогосподарського виробництва СТОВ «Поліський край» за 2017-2019 роки за виробничою собівартістю

Як свідчать дані досліджуване сільськогосподарське підприємство спеціалізується на вирощуванні ріпаку та озимої пшениці. Одержана в СТОВ «Поліський край» продукція сільськогосподарського виробництва ставиться на баланс в тому випадку, коли вона відокремлена від біологічного активу в результаті збору урожаю і підлягає подальшому використанню для внутрішніх потреб підприємства або ж відвантаженню покупцю. Об'єктами обліку сільськогосподарської продукції в СТОВ «Поліський край» виступають її види.

В ході організації обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» було виокремлено наступні завдання:

- своєчасне документування господарських операцій пов'язаних із оприбуткуванням, рухом та вибуттям готової продукції;
- забезпечення проведення контрольних заходів щодо оприбуткування, зберігання та відвантаження сільськогосподарської продукції;
- забезпечення отримання за запитом управлінського персоналу чи власників на задану дату інформацію про кількість, якість та вартість сільськогосподарської продукції, що зберігається на складах, току, в коморах та ін.;
- оперативне виявлення фактів наявності продукції сільськогосподарської продукції, яку доцільно реалізувати покупцям для мобілізації внутрішніх резервів сільськогосподарського підприємства.

Первісне визнання продукції сільськогосподарського виробництва рослинництва в СТОВ «Поліський край» проводиться відповідно до звітнього періоду в якому вона була зібрана.

2.2 Облік продукції сільськогосподарського виробництва

Для того щоб виконати завдання поставлені при організації обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський

край» використовується ряд первинних та зведених документів, що відповідає принципу ведення бухгалтерського обліку періодичності. Для цього головним бухгалтером досліджуваного сільськогосподарського підприємства було розроблено графік документообороту, який дав змогу визначити строки та порядок складання первинних та зведених документів щодо оприбуткування, зберігання та списання сільськогосподарської продукції. Витяг з графіку документообороту наведено в додатку Д. При цьому слід відмітити, що в СТОВ «Поліський край» на момент збирання врожаю головним бухгалтером проводиться інструктаж по складанню первинної документації, що призначення для оприбуткування продукції рослинництва.

Первинний облік оприбуткування зерна, що одержує сільськогосподарське підприємство від збирання зернових культур можна декількома способами (рис. 2.3):

Рис. 2.3 Документальне оформлення оприбуткування зернових культур*

* узагальнено автором на підставі опрацювання нормативно-правових джерел

В СТОВ «Поліський край» використовується другий спосіб документального оформлення оприбуткування продукції зернових культур.

Відповідно до нього відвантаження зерна з поля на місце зберігання – тік, відбувається за допомогою використання Талона водія та Талона комбайнера. Для цього ще до моменту початку жнив облікові працівники формують бланки документів, що відрізняються за кольором та мають власну наскрізну нумерацію. До реквізитів таких документів відносять: назву підприємства, табельний номер та прізвище з ініціалами комбайнера та водія, що зайняті на збиранні врожаю. Контроль за додержанням правил складання даних первинних документів в СТОВ «Поліський край» залишив за собою головний бухгалтер підприємства. Він же ставить печатку на даних первинних документах. Всі виписані талони в розрізі видів обов'язково фіксуються в Журналі обліку виданих талонів, після чого віддаються водіям та комбайнерам. При відправці зерна з поля комбайнер та водій обмінюються талонами. Завідувач току, що приймає зерно від водія записує кількість прийнятого від нього зерна у Реєстрі приймання зерна вагарем. Після приймання протягом дня зерна завідувач току СТОВ «Поліський край» переносить його загальну вагу до Журналу вагаря і, в подальшому, до Відомості руху зерна та іншої продукції, що складається в двох примірниках. Так як продукція рослинництва, озима пшениця зокрема, має власні якісні характеристики, то в СТОВ «Поліський край» проводять його усушку. При цьому складають Акт на сортування та сушіння продукції рослинництва.

Для обліку виготовленої продукції Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено рахунок 27 “Продукція сільськогосподарського виробництва” [55]. Цей рахунок активний, балансовий, призначений для обліку господарських засобів. Рахунок призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух сільськогосподарської продукції. На цьому рахунку в СТОВ «Поліський край» обліковують продукцію одержану від власних рослинницьких, підрозділів підприємства, яка призначена для продажу на сторону та для іншого невиробничого споживання (видачі й продажу працівникам, передачі в невиробничу сферу, наприклад, в дитячі садки, їдальні тощо) [55].

До рахунку 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва" в СТОВ «Поліський край» відкриваються субрахунки:

- 271 «Озима пшениця»;
- 272 «Кукурудза»;
- 273 «Ріпак»;
- 274 «Зернобобові»;
- 275 «Овес»
- 276 «Інша продукція рослинництва».

Таблиця 2.3

Характеристика рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» [17]

Назва та шифр	Призначення рахунку	По дебету відображається	По кредиту відображається	Облікові реєстри	Місце в звітності
27 "ПРОДУКЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА"	Для узагальнення інформації про наявність та рух продукції, виготовленої підприємством	Надходження готової продукції власного виробництва за первісною вартістю	Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції	Журнал-ордер № 10 -1 с.г.	Баланс (ф. № 1) р. 1100

В СТОВ «Поліський край» належним чином організований кількісний облік продукції сільськогосподарського виробництва в картках складського обліку. В бухгалтерії сільськогосподарського підприємства складають групувальні відомості, в яких фіксують оприбуткування сільськогосподарської продукції в розрізі її видів із обов'язковим зазначенням підрозділу, в із якого надійшла продукція та подальшого місця зберігання. Продукція рослинництва в СТОВ «Поліський край» зберігається у спеціально обладнаних відсіках. Насіння соняшника та зерно елітних сортів зберігають окремо. Для належної організації зберігання таких видів готової продукції рослинництва в СТОВ «Поліський край» розроблене положення «Про облік та зберігання насінневого матеріалу». На кожному відсіку

зазначають сорт, назву культури, якісні характеристики та кількість, що зберігається.

Слід відмітити, що склади досліджуваного сільськогосподарського підприємства обладнані вогнегасниками та іншим необхідним інвентарем. Дотримується порядок зберігання готової продукції сільськогосподарського виробництва, що забезпечує збереження якісних її характеристик. Із завідуючим складом та вагарем до початку збирання врожаю проводився інструктаж про порядок визначення ваги вантажу. Книга зважувань ведеться безпосередньо біля автомобільних ваг в розрізі кожної машини.

Аналітичний облік продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» ведуть на вищезазначених субрахунках за кількістю, ціною та загальною вартістю. Зерно обліковують за назвою кожної культури та її ботанічним сортом. З метою скорочення аналітичного обліку допускається ведення його за групами однорідних видів сільськогосподарської продукції. Синтетичний облік готової продукції цінностей ведуть в Журналі-ордері №10-1 с.-г., який складають за місяць [21]. За допомогою даного журналу-ордеру відображається рух готової продукції в СТОВ «Поліський край», а також її відпуск у переробку. Записи робляться до журналу-ордеру на підставі даних Звіту про рух товарно-матеріальних цінностей.

Послідовність записів в регістрах по обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва, що використовується в СТОВ «Поліський край» можемо відобразити на схемі 2.4.

Облік надходження, руху та вибуття продукції сільськогосподарської продукції відображається за допомогою системи рахунків. Типова кореспонденція відображення даних операцій в СТОВ «Поліський край» наведена в додатку Ж за 2020 рік.

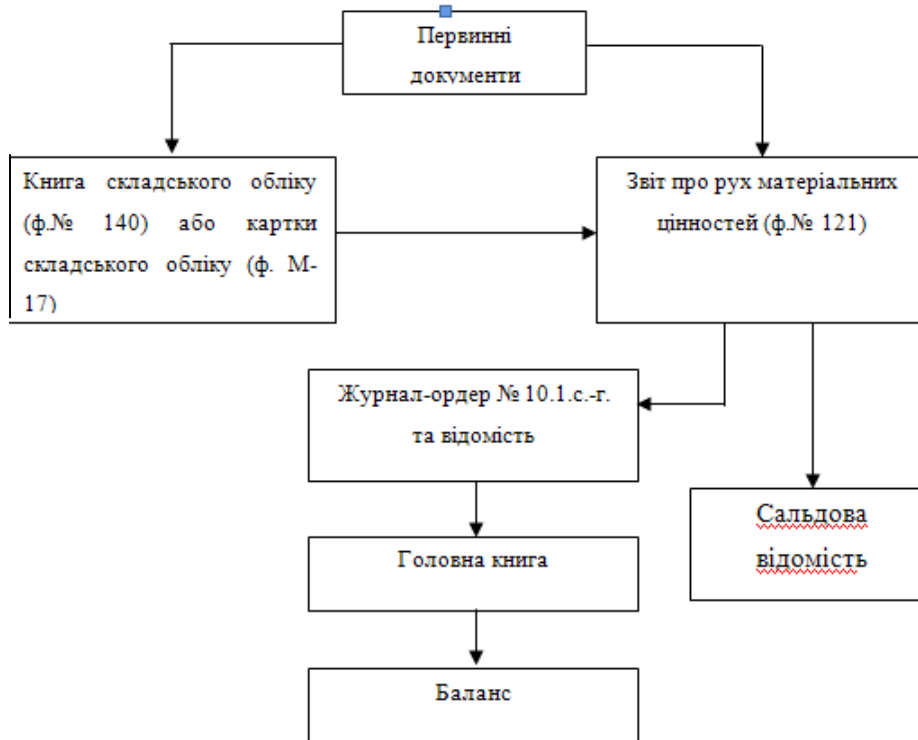

Рис. 2.4 Послідовність записів в регістрах по обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край»

В СТОВ «Поліський край» протягом звітного періоду рух готової продукції рослинництва обліковують за плановою виробничою собівартістю. В кінці звітного року цю планову виробничу собівартість доводять до фактичного її рівня.

2.3 Організація системи контролю за оприбуткуванням, зберіганням та вибуттям готової продукції сільськогосподарського виробництва

Прийнята в СТОВ «Поліський край» система управління має свої особливості, що кардинально відрізняє її від систем управління суб'єктів господарювання інших галузей. Перш за все СТОВ «Поліський край» здійснює свою господарську діяльність в умовах невизначеності. Це обумовлює необхідність ефективної організації системи контролю. головним

завданням контролю сільськогосподарської продукції є забезпечення населення України високоякісною сільськогосподарською продукцією в необхідних обсягах. В СТОВ «Поліський край» система контролю наявності і рухом сільськогосподарської продукції деталізує це головне завдання, а саме:

Рис. 2.5 Завдання, що стоять перед системою контролю наявності, руху та вибуття продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край»

До основних джерел інформації, які використовуються в ході контролю сільськогосподарської продукції є облікова первинна та зведена документація. В СТОВ «Поліський край» це:

- Акт витрачання насіння та посадкового матеріалу,
- Акт про використання мінеральних, органічних та бактеріальних добрив, отрутохімікатів та гербіцидів,
- Реєстри відправки зерна з поля та іншої продукції,
- талони водія та комбайнера,
- Акт на сортування і сушіння продукції рослинництва,

Виробничі звіти,
бухгалтерські довідки,
Книги складського обліку,
матеріальні ярлики,
Книги облік витрат і виходу продукції сільськогосподарської продукції
журнали-ордери.

Представлена група інформаційного забезпечення контролю за наявністю та рухом готової продукції сільськогосподарського виробництва представляє собою сукупність даних про теперішній стан та зміни, що відбулися з об'єктом контролю. При цьому слід відмітити, що інформаційна база при проведенні контролю обов'язково має містити дані бухгалтерського обліку щодо готової продукції сільськогосподарського виробництва, які будуть слугувати орієнтиром в ході проведення контролю та фактичні дані.

Методика контролю за наявністю та рухом сільськогосподарської продукції в СТОВ «Поліський край» наведена на рис. 2.6

В ході проведення контролю в СТОВ «Поліський край» відбувається порівняння даних, що містяться в облікових регістрах досліджуваного сільськогосподарського підприємства з даними книги складського обліку. Це дає змогу перевірити порядок виконання посадовими особами складу (току та ін..) своїх обов'язків в частині своєчасного оприбуткування, забезпеченні умов зберігання та відпуску готової продукції сільськогосподарського виробництва.

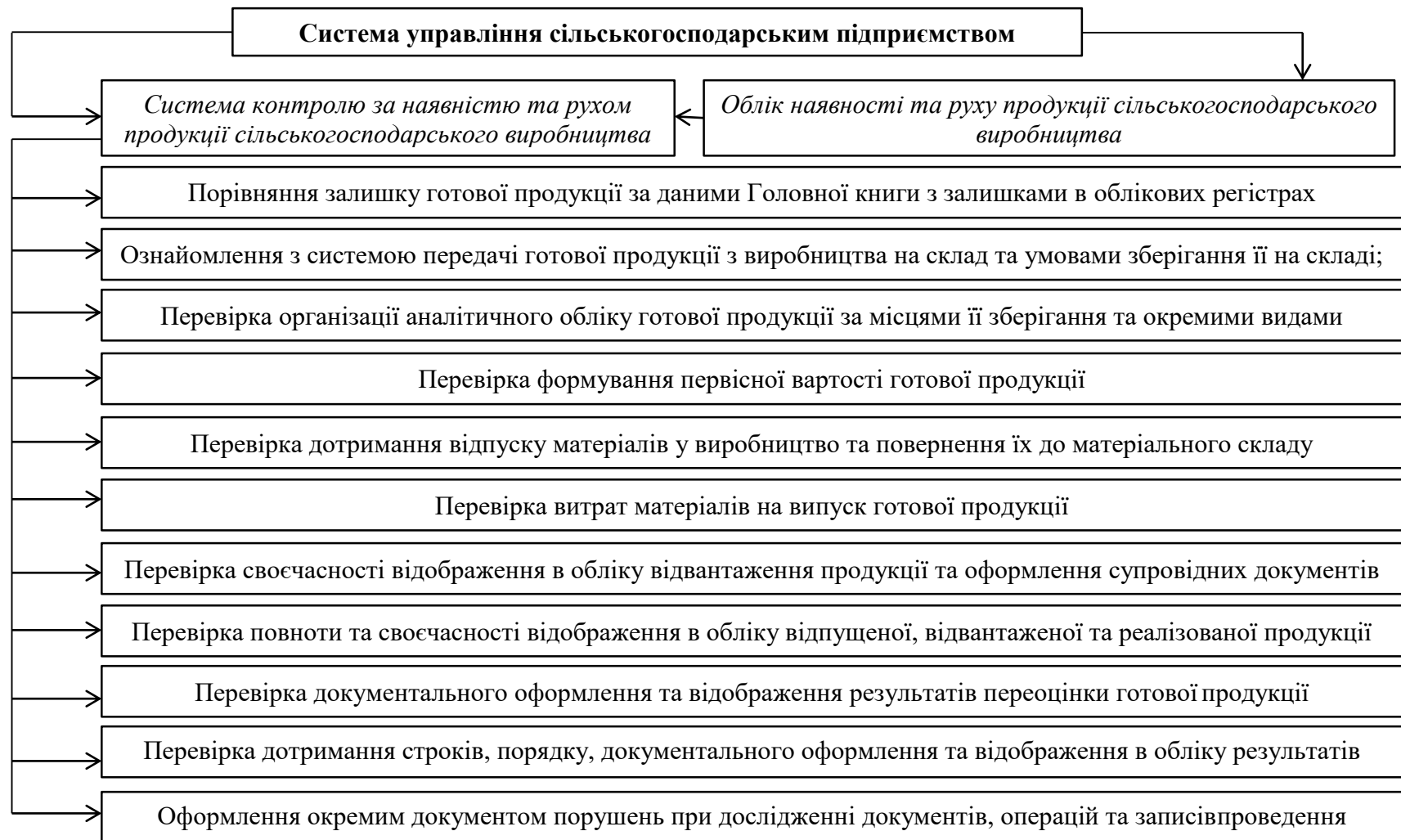

Рис. 2.6 Методика контролю за наявністю та рухом сільськогосподарської продукції [16]

Основними процедурами, якими користується перевіряючий в СТОВ «Поліський край» є:

- документальний контроль операцій;
- фактичний контроль;
- візуальний огляд порядку та умов зберігання

сільськогосподарської продукції;

- спостереження;
- контрольний обмір;
- інвентаризація.

Інвентаризація продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» є основним методом контролю даного об'єкту обліку. Інвентаризаційна комісія в досліджуваному сільськогосподарському підприємстві працює цілий рік. При цьому інвентаризація більшості часу не проводиться, а виконується нею організаційна, регулююча та контролююча функція.

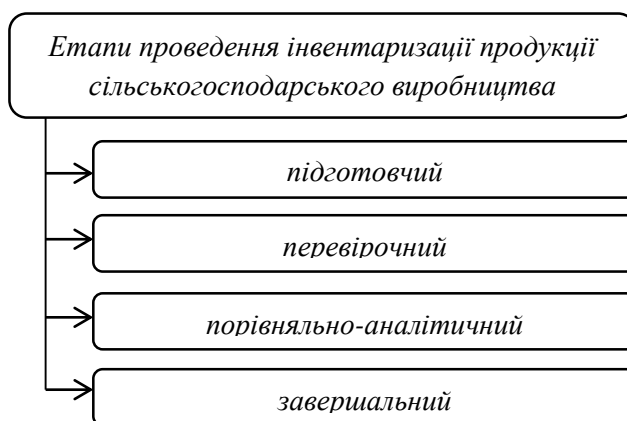

Рис. 2.7 Етапи проведення інвентаризації продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край»

Для документального оформлення ходу та результатів проведення інвентаризації в досліджуваному сільськогосподарському підприємстві використовують ті ж самі форми, передбачені Постановою № 241, що і інші підприємства (наприклад, Інвентаризаційний опис), а також форми, що

враховують специфіку діяльності СТОВ «Поліський край», аграрного підприємства, зафіксовані у Методичних рекомендаціях № 37. Інвентаризаційну перевірку в СТОВ «Поліський край» проводять один раз на рік не раніше 1 жовтня поточного року. За результатами інвентаризаційної перевірки формуються її результати, які відображаються в обліку в тому місяці, коли була закінчена інвентаризація. Далі відбувається затвердження акту інвентаризації, який подається до бухгалтерії досліджуваного сільськогосподарського підприємства із необхідними підтверджуючими документами.

Як показує практичний досвід проведених інвентаризаційних перевірок продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» основні причини виявлених інвентаризаційних перевірок носять об'єктивний характер. До них можна віднести: прогалини в нормативно-правовому забезпеченні порядку проведення інвентаризації; несвоєчасність документального оформлення операцій, пов'язаних із оприбуткуванням, зберіганням, переміщенням та реалізацією продукції сільськогосподарського виробництва; незабезпеченість умов зберігання готової продукції, через які втрачаються її якісні характеристики і сільськогосподарське підприємство недоотримує певну суму доходу в процесі реалізації готової продукції.

Після завершення проведення інвентаризаційної перевірки в СТОВ «Поліський край» відображають результати її проведення в системі бухгалтерського обліку, користуючись положеннями Інструкції № 291, а також Методичними рекомендаціями № 1315 (додаток 2) [33]. В ході проведеної інвентаризації може бути виявлена або ж нестача, або лишки. Їх обов'язково перевіряють на предмет правильності порядку ведення бухгалтерського обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва в частині залишків на рахунках обліку, відповідності даним аналітичного та складського обліку.

При проведенні інвентаризації в поточному звітному періоду інвентаризаційною комісією СТОВ «Поліський край» в обов'язковому

порядку перевіряють порядок виконання рішень управлінського персоналу щодо врегулювання виявлених інвентаризаційних різниць за минулі звітні періоди. Також комісією перевіряється наявність позовних судових справ в частині відшкодування СТОВ «Поліський край» матеріальних збитків. Таким чином, проведення контролю руху продукції сільськогосподарського виробництва дасть змогу інформаційно забезпечити процес прийняття управлінських рішень, буде виступати підґрунтям для здійснення аналітичних досліджень та планування показників на майбутні звітні періоди.

Висновки до 2 розділу

Проведені дослідження показали, що на порядок організації та ведення бухгалтерського обліку продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» впливає обраний варіант первинного оформлення надходження готової продукції з місця її виробництва, розроблений графік документообороту, вид операційної діяльності, вимоги нормативно-правових актів, виокремлений розріз аналітичного обліку.

Інвентаризація продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» є основним методом контролю даного об'єкту обліку. Її проводять один раз на рік не раніше 1 жовтня поточного року. В СТОВ «Поліський край» основні причини виявлених інвентаризаційних перевірок носять об'єктивний характер. До них відносять: прогалини в нормативно-правовому забезпеченні порядку проведення інвентаризації; несвоєчасність документального оформлення операцій, пов'язаних із оприбуткуванням, зберіганням, переміщенням та реалізацією продукції сільськогосподарського виробництва; незабезпеченість умов зберігання готової продукції, через які втрачаються її якісні характеристики і сільськогосподарське підприємство недоотримує певну суму доходу в процесі реалізації готової продукції.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ

3.1 Напрями удосконалення організації та методології ведення обліку готової продукції сільськогосподарського виробництва

Мінливий характер зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому функціонують аграрні підприємства, впливає на ефективність виробництва сільськогосподарської продукції. Облік готової продукції є важливою частиною облікової діяльності сільськогосподарських підприємств. Тому питання удосконалення обліку сільськогосподарської продукції стають першочерговими. Адже від правильної та раціональної організації обліку буде залежати ефективність діяльності підприємства в цілому.

Розглядом перспектив удосконалення обліку в сільськогосподарських підприємствах готової продукції зокрема, займалися вітчизняні вчені. Особливо слід відмітити праці Ф.Ф. Бутинця, В.Г. Линника, Л.К. Сука, П.Л. Сука, В.В. Сопка. Проте подальший розвиток обліку, інформаційних систем потребують проведення подальших досліджень.

В СТОВ «Поліський край» облік готової продукції має давати змогу прослідкувати ступінь досягнення запланованого обсягу випуску продукції, її якісні характеристики, номенклатуру, своєчасність документального оформлення руху готової продукції.

Проте, існує ряд проблем з організації обліку, які ще слід вирішити, а саме: мала кількість підприємств, які мають доступ до глобальної мережі; незначна кількість власників кредитних карток; низький розвиток постачання реалізованої сільськогосподарської продукції через Інтернет мережу; низька платоспроможність населення; фізично і морально застарілі інформаційні системи; різноманітний набір програм та окремих автоматизованих робочих

місць не в змозі забезпечити керівників оперативною й достовірною інформацією, яка необхідна для прийняття управлінських рішень [7].

Одним із шляхів вирішення проблемних питань, з нашої точки зору, в СТОВ «Поліський край» є автоматизація облікової процесу. Адже, як показують проведені дослідження в сільськогосподарських підприємствах найбільша кількість викривлень при відображенні руху готової продукції виникає саме при ручному перенесенні облікових даних з одного паперового документу до іншого або ж при складанні звітних форм. Пропонуємо для використання в умовах сільськогосподарського виробництва програму 1С:Підприємство 8 «Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України».

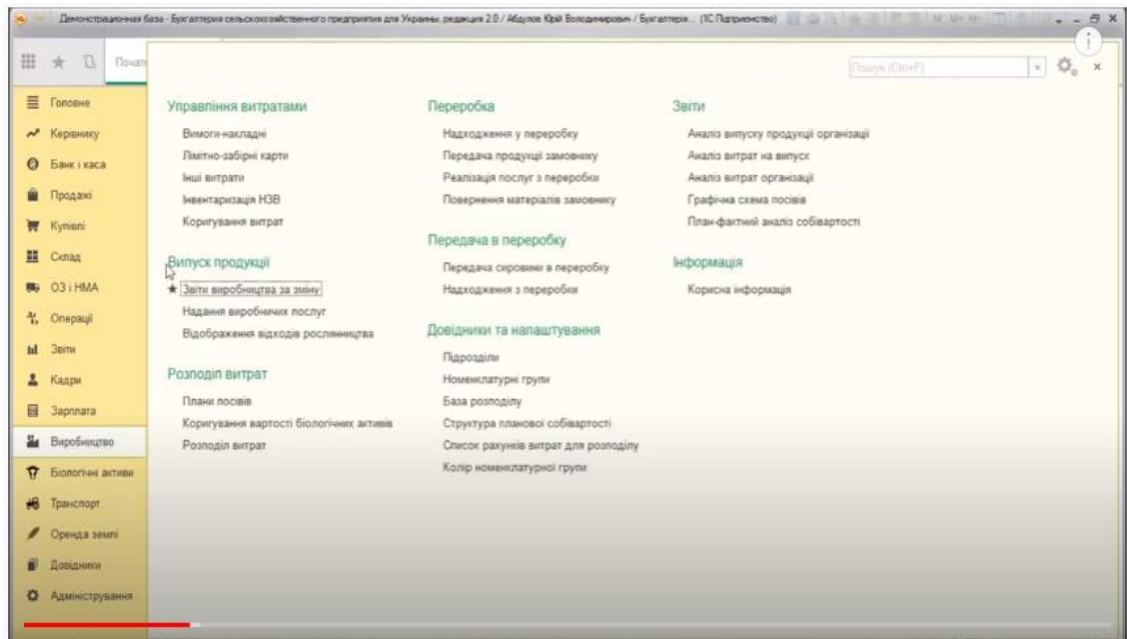

Рис. 3.1 1С:Підприємство 8 «Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України»

Для автоматизації обліку сільськогосподарської продукції програма дасть можливість (рис. 3.2):

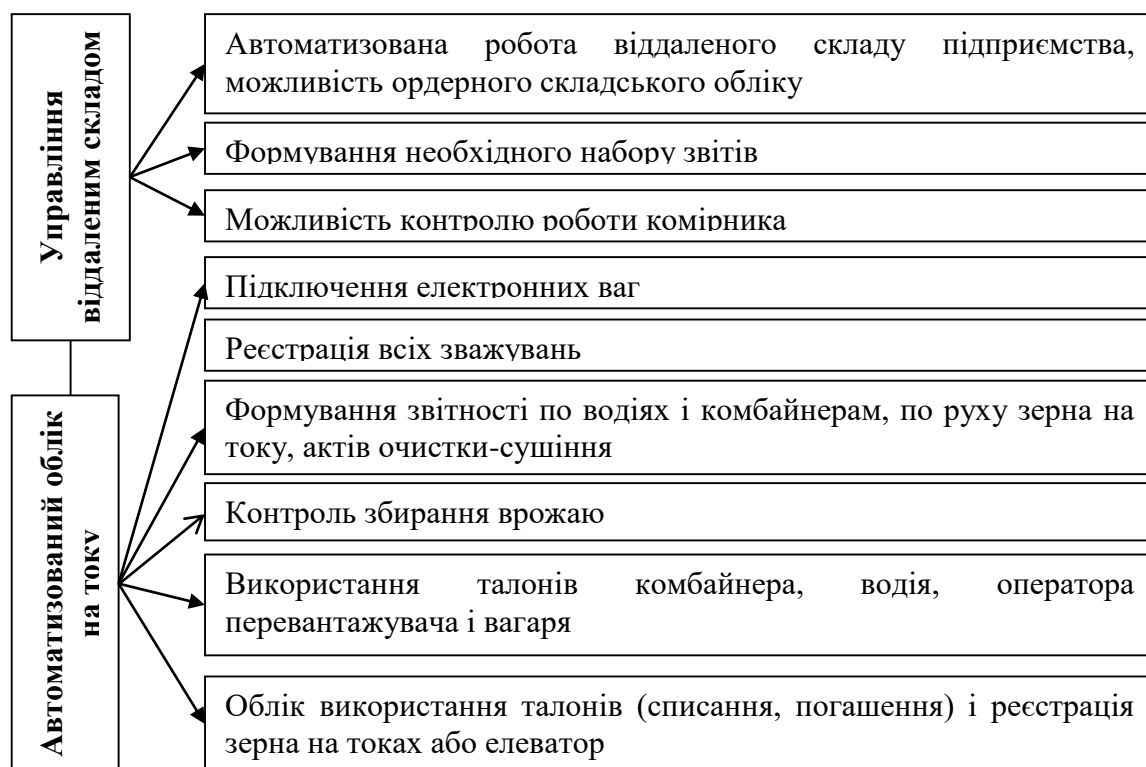

Рис. 3.2. Переваги автоматизації обліку сільськогосподарської продукції за допомогою 1С:Підприємство 8 «Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України»*

*<http://1c.ua/ua/v8/prod-ua/43405/>

При використанні професійного програмного забезпечення обліковими працівниками внесення даних відбувається одноразово, всі інші процеси (створення зведених документів, звітів, аналіз рахунків та ін..) відбувається в автоматичному режимі. У випадку виявлення помилки, програмою пропонуються шляхи її виправлення. Таким чином облікові дані завжди релевантні та достовірні (рис. 3.3).

Автоматизація обліку сільськогосподарської продукції в СТОВ «Поліський край» дасть змогу знизити трудомісткість облікових робіт, підвищити контрольованість облікових даних, дасть можливість поглибити аналітичність облікових даних щодо руху готової продукції в аграрному підприємстві. Також стає можливим проведення оперативного аналізу руху продукції (рис. 3.4):

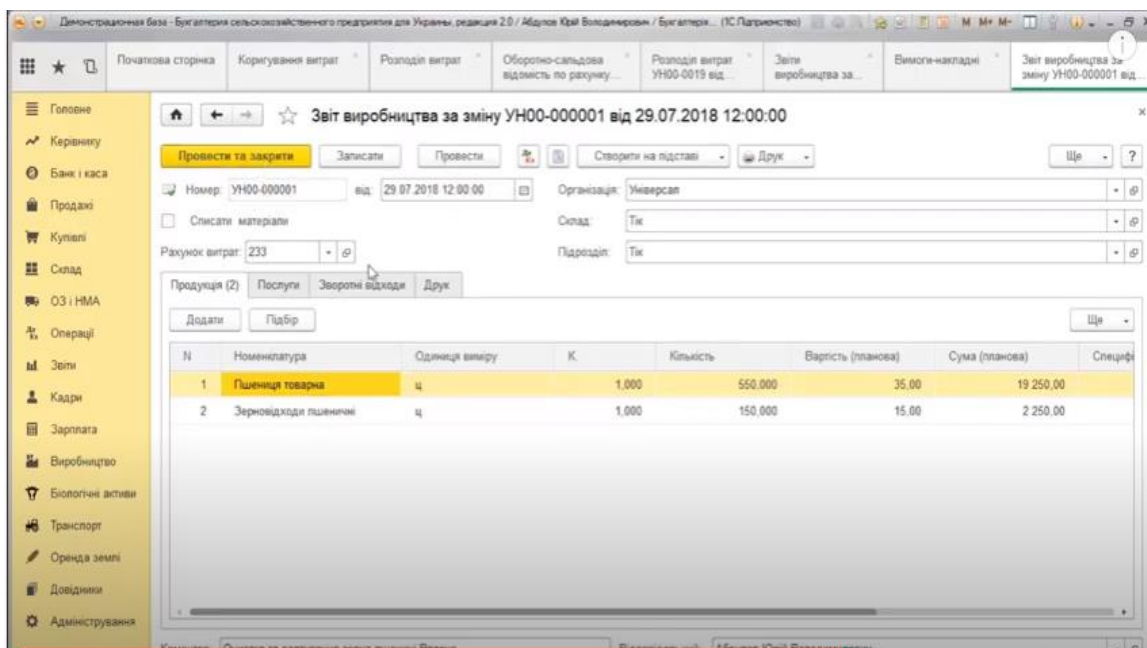

Рис. 3.3 Оприбуткування готової продукції сільськогосподарського виробництва

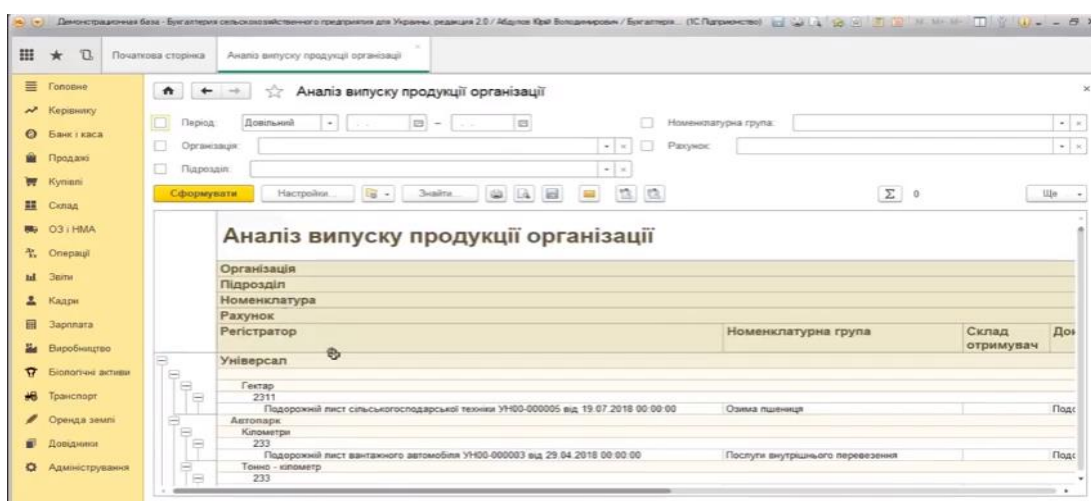

Рис. 3.4 Аналіз випуску готової продукції сільськогосподарського виробництва

Для того щоб визначити фінансовий результат діяльності звітного періоду в СТОВ «Поліський край» аналізують показники виробництва продукції сільського господарства та обсяги її реалізації. В зв'язку з цим можна зазначити, що розмір прибутку знаходиться у прямій залежності від стан організації обліку та контролю за виробництвом та реалізації сільськогосподарської продукції, а також від ефективності і оперативності

прийняття управлінських рішень щодо досягнення планових показників виробничої та реалізаційної програми досліджуваного сільськогосподарського підприємства. Дослідження практичного досвіду організації обліку та контролю за наявністю та рухом продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» показують, що відсутність комплексного підходу в їх організації, знижує ефективність прийнятих управлінських рішень.

Як було вже зазначено вище, готову продукції в сільському господарстві можна класифікувати за ступенем складності на:

- основну,
- супутню,
- побічну.

В обліковій практиці СТОВ «Поліський край» при організації обліку готової продукції такий класифікаційний поділ, ніяк не відображений. Пропонуємо змінити назву субрахунків та внести зміни до Робочого плану рахунків. Доцільним є виокремлення субрахунків не за видами сільськогосподарської продукції, а за розрізом її складності:

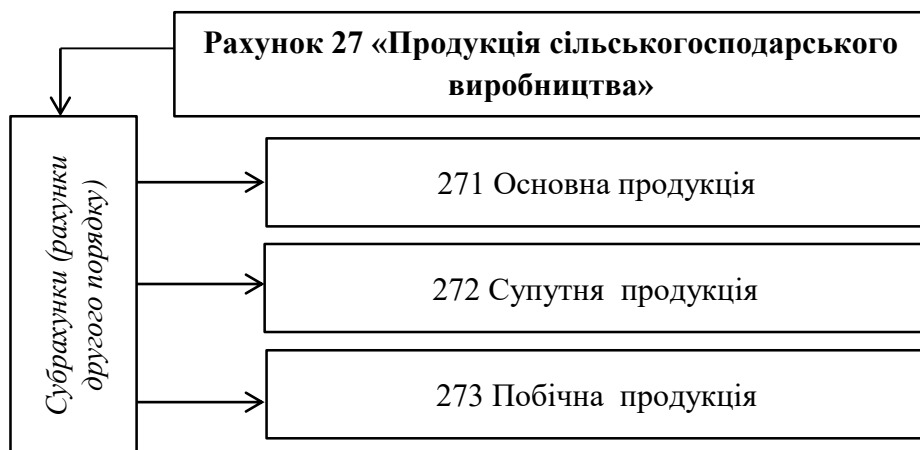

Рис. 3.5 Пропозиції щодо змін порядку виокремлення субрахунків в межах рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»

Отже, використання більш деталізованого обліку готової продукції, а саме введення нових субрахунків, дозволить контролювати додаткові

грошові надходження. Така інформаційна база забезпечує прийняття найоптимальнішого управлінського рішення щодо модернізації процесів випуску та реалізації готової продукції підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища [48].

3.2 Ризик-орієнтований підхід при організації внутрішнього контролю продукції сільськогосподарського виробництва

Однією з проблем, притаманних системі внутрішнього контролю у вітчизняних підприємствах, є протидія двох концепцій внутрішнього контролю – традиційної ("контрольно-ревізійної") моделі та ризик-орієнтованого підходу. Як показують дослідження, керівники вітчизняних підприємств в останні роки приділяють велику увагу регламентації функціонування системи внутрішнього контролю. Проте у практичній діяльності вітчизняних підприємств часто присутні елементи "контрольно-ревізійної" моделі внутрішнього контролю, коли метою перевірки є виявлення окремих помилок та осіб (підрозділів), що їх допустили (концепція тотального контролю), а не оцінка загального рівня ризику та ефективності функціонування підприємства (концепція контролю, орієнтованого на ризик) [47].

В СТОВ «Поліський край», як вже було зазначено раніше, використовується традиційний підхід до організації системи контролю за продукцією сільськогосподарського виробництва, із використанням основного методу контролю – інвентаризації. Вважаємо за необхідне у умовах мінливості середовища в якому функціонує досліджуване сільськогосподарське підприємство за для попередження втрати активів, зокрема готової продукції, використовувати ризик-орієнтований підхід при організації системи контролю. Це дасть змогу швидко та доказово отримати дані про стан зберігання продукції сільськогосподарського виробництва.

Для можливості запровадження в контрольну практику ризик-орієнтованого підходу, необхідно змінити технологію проведення контрольних заходів. Якщо точніше, то навіть незміну, а доповнення контрольними процедурами в межах існуючої системи контролю СТОВ «Поліський край». Прикладом може слугувати корегування перевірочних процедур або ж зміни необхідно внести до робочих документів суб'єктів внутрішнього контролю в яких будуть фіксуватися різні види ризиків, що можуть виникнути в ході оприбуткування, зберігання чи використання готової продукції сільськогосподарського виробництва.

Це робочі документи мають групуватися за ступенем ризику виникнення. Види ризиків можна виокремлювати, враховуючи результати контрольних перевірок за минулі звітні періоди. Необхідним є перевірка та врахування проблем, що вияв влилися в ході проведення контролю на предмет їх важливості та серйозності. Таким чином, традиційна інвентаризація в системі внутрішнього контролю в СТОВ «Поліський край» буде проведена із максимальною корисністю, не буде проводитися зайва робота по документальному вивченню бухгалтерських документів, що стосуються стану оприбуткування, зберігання та вибуття сільськогосподарської продукції.

Розглянемо порядок використання процедур внутрішнього контролю щодо продукції сільськогосподарського виробництва на основі ризик-орієнтованого підходу:

Рис. 3.6 Стадії та процедури внутрішнього контролю надходження, зберігання та вибуття продукції сільськогосподарського виробництва*

* пропозиція автора

При ризик-орієнтованому підході в обов'язковому порядку необхідно враховувати специфічні особливості виробництва сільськогосподарської продукції, строку її споживання, притаманних якісних характеристик, необхідних умов зберігання. Обов'язковим є встановлення ступеню ризикованості за бальною системою. Можливим також є встановлення ступеня ризикованості, який буде визначати необхідну періодичність проведення контрольних процедур.

Таким чином, запропоновані стадії проведення внутрішнього контролю надходження, зберігання та вибуття продукції сільськогосподарського

виробництва на основі ризик-орієнтованого підходу дадуть змогу зменшити трудомісткість проведення контрольних процедур, підвищить якість проведення контрольних процедур, дасть змогу зосередити увагу на проблемних місцях ведення обліку сільськогосподарської продукції та організації складського обліку на основі використання даних проведених контрольних перевірок за минулі звітні періоди.

Проведені дослідження стану контрольної роботи в СТОВ «Поліський край» показали, що в сільськогосподарському підприємстві за період 2017-2019 роки аудиторська перевірка не проводилась. Така ситуація склалася через брак фінансових ресурсів та, в більшій мірі, через відсутність заінтересованості власників та керівників досліджуваного сільськогосподарського підприємства. В зв'язку з цим, пропонуємо запровадити в контрольну практику зовнішній аудит. Яка б дієвою не була система внутрішнього контролю, завжди є доречним проведення незалежної перевірки порядку ведення господарської діяльності. Це підвищить достовірність даних бухгалтерського обліку в частині оприбуткування, зберігання та вибуття готової продукції, відбудеться тестування на ефективність системи внутрішнього контролю СТОВ «Поліський край».

Висновки до 3 розділу

В досліджуваному підприємстві найбільша кількість викривлень при відображенні руху готової продукції виникає саме при ручному перенесенні облікових даних з одного паперового документу до іншого або ж при складанні звітних форм. Пропонуємо для використання в умовах сільськогосподарського виробництва програму 1С:Підприємство 8 «Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України». При використанні професійного програмного забезпечення обліковими працівниками внесення даних відбувається одноразово, всі інші процеси (створення зведених документів, звітів, аналіз рахунків та ін..) відбувається в

автоматичному режимі. У випадку виявлення помилки, програмою пропонуються шляхи її виправлення. Таким чином облікові дані завжди релевантні та достовірні.

В обліковій практиці СТОВ «Поліський край» при організації обліку готової продукції класифікаційний поділ продукції сільськогосподарського виробництва, ніяк не відображений. Пропонуємо змінити назву субрахунків та внести зміни до Робочого плану рахунків. Доцільним є виокремлення субрахунків не за видами сільськогосподарської продукції, а за розрізом її складності.

Пропонуємо до запровадження в контрольну практику СТОВ «Поліський край» так званого ризик-орієнтованого підходу, який передбачає необхідність зміни технології проведення контрольних заходів, навіть незміну, а доповнення контрольними процедурами в межах існуючої системи контролю СТОВ «Поліський край». Прикладом може слугувати корегування перевірочних процедур або ж корегування наповнення робочих документів суб'єктів внутрішнього контролю які фіксують різні види ризиків, що можуть виникнути в ході оприбуткування, зберігання чи використання готової продукції сільськогосподарського виробництва.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В ході написання кваліфікаційної роботи, у відповідності до поставлених завдань, нами було одержано наступні результати:

1. Розвиток виробництва сільськогосподарської продукції сьогодні зазначає певних складнощів через одночасний вплив як внутрішніх, так зовнішніх факторів на господарську діяльність підприємств. Так, в 2020 році спостерігається скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції на 18,7 % порівняно із неаналогічними показниками попереднього звітного року. Причинами такого скорочення слугували: низька врожайність через несприятливі кліматичні умови, велика затратність виробництва продукції тваринництва, зменшення попиту на сільськогосподарську продукцію через падіння купівельної спроможності населення, що спричинила епідемія Covid-19.

2. Продукцією сільськогосподарського виробництва слід розуміти продукцію (роботу, послугу), яка відокремлена від біологічного активу, виробництво якої в базовому підприємстві повністю завершено, вона відповідає стандартним характеристикам, що ставляться до продукції та знаходиться на місці її постійного зберігання до моменту реалізації чи використання.

3. В сільськогосподарському виробництві, зокрема в рослинництві технологічний період вирощування сільськогосподарської продукції розтягнутий в часі. Тому на протязі періоду виробництва готова продукція оцінюється за плановою собівартістю, яка після завершення процесу виробництва порівнюється із фактичною з обов'язковим обліком відхилень.

4. Продукція сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» представлена лише продукцією рослинництва, а саме: озима пшениця, кукурудза на зерно, зернобобові культури сушені, ріпак озимий та ярий, соняшник. Одержана в СТОВ «Поліський край» продукція сільськогосподарського виробництва ставиться на баланс в тому випадку,

коли вона відокремлена від біологічного активу в результаті збору урожаю і підлягає подальшому використанню для внутрішніх потреб підприємства або ж відвантаженню покупцю. Об'єктами обліку сільськогосподарської продукції в СТОВ «Поліський край» виступають її види.

5. Аналітичний облік продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» ведуть в розрізі субрахунків за кількістю, ціною та загальною вартістю. Зернові культури обліковують в розрізі назв кожної культури та в розрізі сортів. Для спрощення ведення бухгалтерського обліку, а частині аналітичного обліку, дозволяється його ведення в розрізі груп однорідних видів сільськогосподарської продукції.

6. Інвентаризація продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» є основним методом контролю даного об'єкту обліку. Інвентаризаційна комісія в досліджуваному сільськогосподарському підприємстві працює цілий рік. При цьому інвентаризація більшості часу не проводиться, а виконується нею організаційна, регулююча та контролююча функція.

7. Як показує практичний досвід проведених інвентаризаційних перевірок продукції сільськогосподарського виробництва в СТОВ «Поліський край» основні причини виявлених інвентаризаційних перевірок носять об'єктивний характер. До них можна віднести: прогалини в нормативно-правовому забезпеченні порядку проведення інвентаризації; несвоєчасність документального оформлення операцій; незабезпеченість умов зберігання готової продукції, через які втрачаються її якісні характеристики і сільськогосподарське підприємство недоодержує певну суму доходу в процесі реалізації готової продукції.

8. Одним із шляхів вирішення проблемних питань, з нашої точки зору, в СТОВ «Поліський край» є автоматизація облікової процесу. Пропонуємо для використання в умовах сільськогосподарського виробництва програму 1С:Підприємство 8 «Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України». Автоматизація обліку сільськогосподарської

продукції в СТОВ «Поліський край» дасть змогу знизити трудомісткість облікових робіт, підвищити контрольованість облікових даних, дасть можливість поглибити аналітичність облікових даних щодо руху готової продукції в аграрному підприємстві. Також стає можливим проведення оперативного аналізу руху продукції.

9. При ризик-орієнтованому підході, в межах системи внутрішнього контролю, в обов'язковому порядку необхідно враховувати специфічні особливості виробництва сільськогосподарської продукції, строку її споживання, притаманні якісні характеристики, необхідні умов зберігання. Обов'язковим є встановлення ступеню ризикованості за бальною системою. Можливим також є встановлення ступеня ризикованості, який буде визначати необхідну періодичність проведення контрольних процедур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агеєв Є. Я., Чепінога В. І. Маркетинг: від простого до складного (запитання і відповіді). Львів : Новий світ-2000, 2005. 352 с.
2. Авраменко О.І., Шара В.І. The problems of accounting of profittax. *Актуальні проблеми обліково–аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю*: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет–конференції Мукачєво: Мукачівський державний університет, 2014. С.53-54.
3. Баланюк І. Ф., Шеленко Д. І., Іванюк Т. Л., Жовнір А. В., Банашкевич Т. П. Формування обліку фінансових результатів у підприємствах. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка*. 2019. Випуск XIV. С. 179-186.
4. Брітченко І. Г., Князевич А. О. Контролінг : навч. посіб. Рівне : Волинські обереги, 2015. 280 с
5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2013. 604 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП "Рута", 2009. 912 с.
7. Виробничі запаси: бухгалтерський та податковий облік : *Сборник систематизированного законодавства. Бизнес*. 2014. №12(грудень). С. 8-10
8. Вороніна В. Л., Черниш В. В. Особливості документального відображення руху готової продукції. *Кримський економічний вісник*. 2013. № 2. Частина I. С. 72-75.
9. Герасим П.М., Журавель Г.П., Бруханський Р.Ф., Хомин П.Я. Первинний та аналітичний облік на підприємстві. Навчальний посібник. Тернопіль. 2005. 464 с.

10. Глібко В. М., Бушан О. П. Судова бухгалтерія : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 224 с.
11. Головачко В.М. Поняття, класифікація та оцінка біологічних активів. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Серія Економіка. Вип. 1(3). С. 201–206
12. Гончарова Т. В. Облік продукції, робіт, послуг та їх реалізація. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/.pdf>
13. Горшар В. 1С: Выпуск готовой продукции и калькуляция ее себестоимости. *Бухгалтерия*. 2003. №39. 68 с
14. Гордополов В. Ю. Особливості обліку лісових біологічних активів та лісо продукції. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2015. №4. С.76-87.
15. Грішина О. Первинний облік. *Головбух*. 2020. №3. С.10-15
16. Дерій В.А. Облік, контроль і аналіз в системі управління біологічними активами. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2014. № 4(44). С. 144–149
17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 17.06.2004 № 280. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
18. Жарикова Л. А., Наумова Н. В. Бухгалтерский учёт в зарубежных странах : учебное пособие / Л.А. Жарикова, Н.В. Наумова. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. 160 с.
19. Жмур Н.М. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. *Держава та регіони*. Серія «Економіка та підприємництво». 2007. № 2. С. 301–304.
20. Жук В.М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: [монографія] / В.М. Жук. К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2012. 454 с.

21. Замула І. В., Кузьмович П.М. Теоретичні основи оцінки біологічних активів і сільськогосподарської продукції рослинного походження. *Облік і фінанси АПК*. 2012. № 1. С. 23-29
22. Замула І. В., Черевко Л.П. Сутність і класифікація біологічних активів як об'єкта бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 1 (59). С. 74-76
23. Зінкевич О.В., Левицька С.О., Мосійчук М.М., Нагавичко І.П., Немкович О.Б. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства: Підручник. Рівне: НУВГП, 2006. 268 с.
24. Канцедал Н.А. Інституціональний підхід до формування в обліку інформації про біологічні активи та сільськогосподарську діяльність. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки та практики*. 2018. № 1(27). С. 44–55.
25. Канцедал Н.А., Пономаренко О.Г. Дискусійні аспекти інтеграції наукових підходів щодо обліку біологічних активів у практику діяльності господарюючих суб'єктів. Науково-методичні основи розвитку обліково-аналітичної системи України в умовах глобалізації економіки : [колективна монографія] / За заг. ред. Т.Г. Маренич. Харків: Вид-во «Смугаста типографія», 2017. С. 111–129
26. Канцуров О.О. Застосування термінології міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у нормативно-правовій базі України. *Фінанси України*. 2012. № 8. С. 51-58.
27. Касич А.О. Відмінності встановлення фінансового результату в бухгалтерському і податковому обліку. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 2(116). С. 185–191.
28. Качмар О.В. Сутність біологічних активів як об'єктів обліку та контролю. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 622–626.
29. Кобилянська Е. Недостача ТМЦ. *Дебет-Кредит*. 2020. №15. С.20-22

30. Кузіна Р. Методичний аспект контент аналізу узгодженості національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. № 6(171). С. 25-31.
31. Людвенко Д.В. Проблеми організації обліку готової продукції та її реалізації. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2020. № 1. С. 6-12
32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 2 "Запаси". Міжнародний документ від 01.01.2012 р. URL.: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021
33. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів: затв. Наказом МФУ від 29.12.2006 р. № 1315. Дата оновлення 30.12.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06>
34. Озеран В.О., Попітіч Т.В. Нормативно-правове регулювання обліку в споживчій кооперації. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2011. Випуск 35. С. 236-241
35. Озеран А. В. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vlca_Ekon/2011_35/55.pdf.
36. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування : навч. посіб. / [М. І. Бондар, Л. Г. Ловінська, Н. М. Лисенко та ін.]. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 585 с
37. Огійчук М. Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах. Підручник. – 2-ге вид., перероб і допов. / За ред. проф. М.Ф. Огійчука. К.: Вища освіта, 2003.800 с.
38. Остапенко Т.М. Сучасний механізм нівелювання положень стандарту бухгалтерського обліку № 30 «Біологічні активи». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 849–853
39. Охрамович О. Напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. С. 48-52.

40. Павлюк І. Бухгалтерський облік реалізації товарно-матеріальних цінностей і податкових зобов'язань з ПДВ. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. №7. С.20-27
41. Писаренко Т.М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції. *Економічні науки*. Серія "Облік і фінанси". Випуск 12 (45). Ч. 1. 2015.С.231-239
42. Пирець Н.М. Методи визначення собівартості продукції підприємства будівельної галузі в системі управлінського обліку. *Економічний простір*. 2013. № 71. С.231-238.
43. Подолянчук О.А., Захарчук І.С. Готова продукція як об'єкт обліку сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, право*. 2014. № 2. С. 18-22.
44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Міністерства Фінансів України від 01.01.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : затв. Наказом МФУ від 18.11.2005 р. № 790. Дата оновлення 05.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>
46. Савченко Н.М. Трансфертне ціноутворення як основа взаєморозрахунків між центрами відповідальності. *Науковий вісник НАУ*. 2007. Вип. 110. - С. 44-47.
47. Савченко Р.О. Організація системи внутрішнього контролю на основі ризик-орієнтованого підходу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2013. Вип. 2 (26). С. 266-302
48. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. *Держава та регіони*. 2007. № 3. С. 321–324
49. Сопко В. В. Бухгалтерський облік. URL: <http://fingal.com.ua/content/view/780/35/1/3/.pdf>
50. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2000. 578 с.

51. Сопко В.В. Економіко-правові основи й напрями уніфікації і адаптації термінології бухгалтерського обліку та контролю до потреб міжнародної стандартизації. *Фінанси України*. 2006. № 8. С. 113-124.
52. Столярчук Г. Вплив методу оцінки товарних запасів за їх середньозваженою собівартістю на прибуток підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2013. № 1. С.17 - 19.
53. Сікора І. Особливості методики оцінки оборотних активів на виробничих підприємствах. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. №9. С. 13-18.
54. Столярчук Г. Вплив методу оцінки товарних запасів за їх середньозваженою собівартістю на прибуток підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2013. № 1. С.17 - 19.
55. Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Каравела, 2012. 624 с.
56. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2015. 1080 с.
57. Труфіна Ж. Оцінка довгострокових біологічних активів. *Облік, аналіз, аудит*. 2017. Вип. III (67). С. 208–216.
58. Тупчій В.А. Теоретичне застосування основних методів нормування товарних запасів. *Научно-технический сборник. Коммунальное хозяйство городов*. 2010. №56. С. 56-67
59. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2013. 568 с.
60. Шостак Г. В. Готова продукція: проблеми відображення у бухгалтерській звітності та шляхи їх вирішення. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2289/1/2016042829_TEZY_V3_P070.pdf
61. Фінансовий облік : навч. посіб. / за ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. 2-ге вид., доп. і перероб. К. : ЦНЛ, 2010. 510 с.

62. Фінасовий облік - 1 (у схемах і таблицях) Частина-1: навч. посіб./ [М.Т. Теловата, О.В. Петраковська]; за заг. ред. М.Т. Теловатої. К.: Інтердрук, 2019. 217 с.
63. Федосова Т.В. Бухгалтерский учет. Таганрог: ТТИ ЮФУ, 2007 г. 364 с.
64. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. Львів : "Інтелект-Захід", 2013. 820 с.
65. Чукурна О.П. Стратегічні напрямки розвитку машинобудування в контексті економічних реформ в Україні. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2013. № 3 (8). С. 36-42